

Φρερόν ἀνήγγειλε διὰ τοῦ τύπου τὴν ἔκδοσιν ταύ-
ταν προσθέσας καὶ τὸ ἀμετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ ποιη-
τοῦ. Ὁ δὲ ποιητὴς (ὁ Βολταῖρος) ἠγόρασεν ἐκ τῶν
βιβλιοπωλείων ὅλα τὰ ἀντίτυπα διὰ νὰ μὴ διχθο-
θῶσιν.

Ὅπως δὴποτε ὅμως ὁ Βολταῖρος εἶχεν ἔκτακτον
ἐκάνοτητα, καὶ ὡς πρὸς τὴν εἰρωνείαν ἦτο ἀνώ-
τερος πάντων τῶν συγχρόνων του. Ἀμέσως εὑρίσκει
τὸ γελοῖον, καὶ σπανίως τὸν ἐγκυτέλιπεν ἢ ἀερο-
φροσύνη· φλύαρος ὅμως ἦτον ἐνίοτε καὶ αὐθάδης ὡς
σάτυρος. Τὰ κωμικά του συγγράμματα ὑπερέχουσι
κατὰ πολὺ τῶν σοβερῶν, καὶ ἡ ὠραία γλῶσσά του
αὐξάνει τὸ ἐλκυστικὸν τῶν εὐφυῶν αὐτοῦ ἐπινοή-
σεων. Ἐν τοῖς ἱστορικοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν εἶναι
ὀλίγον ἐπιπόλαιος, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ
Μεγάλου Πέτρου τῆς Ῥωσσίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐτέ-
θησαν εἰς τὴν διάθεσιν του παρὰ τῆς αὐτοκρατορί-
σης Ἐλισάβετ ὅλα τὰ αὐτοκρατορικά ἀρχεῖα. Ὡς
δῶρον ἔλαβε παρὰ τῆς αὐτοκρατορίσης ἀδάμκντας
καὶ γουναρικά μεγάλης ἀξίας. Πολὺ καλλιτέρα εἶ-
ναι ἡ ἱστορία Καρόλου τοῦ ΙΖ', καὶ πρὸ πάντων ἡ
γενικὴ ἱστορία (*histoire générale*), ἣτις δεικνύει
τὴν βαθεῖαν τοῦ ἀνδρὸς πολυμαθείαν καὶ τὴν ἔκτα-
κτον αὐτοῦ εὐφυΐαν.

Ὁ Βολταῖρος ἀπέθανε τῷ 1778. Δώδεκα δὲ ἔτη
μετὰ τὸν θάνατόν του ἐωρτάσθη ἐν Παρισίοις ἡ ἀ-
ποθέωσις αὐτοῦ· τὰ ὀστέα του μετεκομίσθησαν ἐν
μεγάλῃ πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς τὸ Πάνθειον, ἐνθα
τῷ ἀνηγέρθη καὶ ἀνδριάς. Ἡ αὐτοκρατορίσα τῆς
Ῥωσσίας Αἰκατερίνη ἠγόρασε τὴν πολυτίμον αὐτοῦ
βιβλιοθήκην. Ὅτι ὅλα τὰ συγγράμματα του δὲν εἶχον
μεγάλην ἀξίαν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, διότι
λέγει πρὸς τῶν ποιημάτων του· *On ne va point à la
postérité avec un si gros bagage!*

I. II.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΙΕΡΕΜΙΟΥ Γ',

(1727.)

(Ἰδε φυλ. 504.)

§ 4. Τοῖς διαπλέουσι τοῦ τῆδε βίου τὸ πολυτά-
ραχον πέλαγος, καὶ εἰς τοὺς εὐδύους καὶ ἀκυμάντους
λιμένας τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας καταντῆσαι ἀ-
σφαλῶς ἐπιειμένους, οὐκ ἔνεστιν ἄλλως τοῦ σκοποῦ
ἐγκρατέσι γενέσθαι, εἰ μὴ χρησαμένοις ὡςπερ πλοῖον
ἀσφαλεῖ τῇ ἱερᾷ καὶ ἀμωμῆτῳ πίστει ἡμῶν, ναυπη-
γηθέντι ταῖς ἱεραῖς καὶ θεοπνεύστοις Γραφαῖς, καὶ

κυβερνήτην ἔχοντι αὐτὸν τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ
Θεοῦ. Ὁ γὰρ τοιοῦτος πλοῦς ἀσφαλῆς τε καὶ εὐδύος
καὶ διασώζει τοὺς πλωτῆρας ἀπὸ κινδύνων καὶ
ναυαγίων τῆς ἀπιστίας καὶ τῶν αἱρέσεων ἧκιστα
ἐκβολὴν ὑφορώμενος καὶ ζημίαν τοῦ πλοῦτος τῆς
εἰς Θεὸν εὐσεβείας. Διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς
ὁ μακάριος Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων «τοιαύτην τὴν
παραγγελίαν παρατίθεμαι σοι·» φησὶ «εἶνα στρατεύῃ
τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχων πίστιν, καὶ ἀγαθὴν συν-
είδησιν, ἣν τινες ἀπώσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυά-
γησαν.» Τῷ ὄντι γὰρ ναυάγιον ὑφίσταται δεινὸν
καὶ ὀλέθριον ὁ τῆς ὀρθῆς καὶ ὑγιῶς πίστεως ἐκπε-
σὼν καὶ γυμνὸς καὶ πάντων ἔρημος ὑπολείπεται.
Τί γὰρ τοῦ λοιποῦ σώματος ὄφελος τῆς κεφαλῆς
διεφθαρμένης; Ὅθεν ὅσοι τῇ χριστεπωνύμῳ πολι-
τεῖα σεμνύονται κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ὀφείλουσιν ἀ-
ποδέχεσθαι ἐν καθαρῷ ψυχῆς συνειδότητι τὴν πάντων
τῶν ἀγαθῶν μητέρα πίστιν καὶ ταύτην σέβασθαι ἐν
ἀκεραιότητι καὶ εὐθύτητι γνώμης, εἰδότες ἠλίκον
τὸ τῆς ἀπιστίας βάραθρον καὶ πόσον τὸ τῆς εὐσε-
βείας καὶ ὑγιῶς πίστεως ταῖχος· καὶ ταύτην ὡςπερ
τροφὴν πνευματικὴν καθ' ἑκάστην προσφέρειν, καὶ
ἐπιδιδόναι κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, μηδὲ συγ-
χωρεῖν τοῖς λογισμοῖς περιπίπτειν ὡςπερ τινὶ λαθυ-
ρίνῳ ταῖς τῶν ἑτεροδόξων καὶ ἀντιθέτων σοφιστι-
καῖς κακοτεχνίαις καὶ ἀπάταις λυμαιομέναις περὶ
τὰ καίρια ἀλλ' ἐκτρέπεσθαι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν
εἰσήγησιν «τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις
τῆς ψευδωνύμου γνώσεως ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι
[φησὶ] περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.» Καὶ γε εἰκό-
τως· πίστεως γὰρ οὐκ οὔσης οὐδὲ γνώσεως ἐστὶν· εἰ
γε τὸ ἐκ τῶν ἰδίων λογισμῶν τικτόμενον γνῶσις
οὐκ ἐστὶν· αἰ εἴ τις γὰρ δοκεῖ [φησὶν] εἰδέναι τι,
οὐδέπω οὐδὲν ἐγνώκει καθὼς δεῖ γινῶναι·» διὸ κελεύει
«μὴ ἐμόσαι χωρεῖν πρὸς τοὺς τοιοούτους, ἀλλ' ἀπο-
στρέφεσθαι τὰς ἀντιλογίας τῶν κακοδόξων· ὅτι τῆς
ὑγιῶς ἐκβάλλουσι πίστεως, καὶ οὐκ ἀφίσχουσιν ἐστᾶ-
ναι βεβαίως ἐπὶ τῆς ἀρραγοῦς πέτρας. Ὁ μὲν τοι
στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκε [φησὶ], εἰ γὰρ
πῆξιν λαβόντες ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ δογμάτων ὀρθό-
τητι, οὐ μόνον οὐδὲν πάσχουσιν ὑπὸ τῶν ἀπατεώ-
νων, ἀλλὰ καὶ θαυμάζονται.» κατὰ τὸν χρυσοφό-
μονα Ἰωάννην. Οὗς οὔτε ποταμοὶ, οὔτε ἀνεμοὶ προσ-
πεσόντες δυνήσονται τι παραλυμήνασθαι. Ἐπεὶ οὖν
ἀναγκαῖον παντὶ εὐσεβεῖ χαλινὸν ἐπιθεῖναι τοῖς λο-
γισμοῖς καὶ μὴ ὑπερβαίνειν τοὺς ὄρους καὶ τὰ μέτρα
τὰ δεδομένα ἡμῖν παρὰ Θεοῦ διὰ τῆς θείας Γραφῆς
τῆς ὑγιαίνουσας ἐν τῇ πίστει διδασκαλίας, μηδὲ ὑ-
πὲρ τὰ ἐσκαμμένα, τὸ τοῦ λόγου, πηδᾶν· εἰςχυρέ-
τερα γὰρ σου [φησὶν ὁ σοφὸς] μὴ ζήτηι, καὶ ὑψηλό-
τερα σου μὴ πολυπραγμόνει· ἀ προσετάγη σοι ταῦτα
διανοῦ.» Καὶ πάλιν «ἐν ᾧ ἕκαστος ἐκλήθη ἐν τού-

τω μενέτω. Ἐκλήθημεν γὰρ ἄνωθεν οἱ εὐσεβεῖς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας χριστιανοὶ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἀπὸ τε τῶν προφητῶν, ἀπὸ τε τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ἀπὸ τε τῶν Ἀποστόλων, ἀπὸ τε τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ἀπαξᾶ πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνηχηθέντων ἁγίων πτερόων εἰς τὸ πιστεύειν καὶ φρουρεῖν ὅσα ἢ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία παρέλαβε καὶ διασώζει μέχρι τοῦδε ἀπαρμειώτα καὶ ἀνόθευτα εἰς τὸ παντελές, εἴτε δόγματα πίστεως ὄρους τε καὶ κανόνας, εἴτε παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἐγγράφους τε καὶ ἀγράφους, ὀφείλομεν ἄρα καὶ περιέπειν ταῦτα πάντα καὶ ἐνστερνίζεσθαι ὅλην ψυχῆ, διανοίᾳ τε καὶ προθυμίᾳ, μηδὲ κεραίαν ἐκ τούτων ἀθετεῖν, ἢ μεταποιεῖν, ἢ προστιθέναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ τὴν εὐθεϊαν βαδίζειν καὶ βασιλικὴν καὶ ἄπταιστον τῆς σωτηρίας ὁδὸν, τὴν μήτε εἰς τὰ δεξιὰ, μήτε εἰς τὰ ἀριστερὰ κλίνουσιν· καὶ γὰρ, καὶ μικρὰ παράκλισις καὶ μεταποιήσις ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ λόγοις εἰς κρημνὸν φέρει καὶ βάραθρα καὶ βυθῶ ψυχικῆς σωτηρίας παραπέμπει τὸν ὀπωσοῦν ἐκτραπέντα τῆς εὐθείας καὶ τῆς ἀληθείας διαμαρτήσαντα. Καὶ μὴ μόνον οὕτω φρονεῖν τῇ ψυχῇ καὶ πιστεύειν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῷ στόματι ὁμολογεῖν τὴν εὐσεβείαν ἐδιδάχθημεν· «καρδία μὲν γὰρ [φησὶ] πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖται ὁ Θεὸς τῇ κατὰ διάνοιαν πίστει, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ στόματος ὁμολογίαν ἀπαιτεῖ, εἰς παρρησίαν ἡμᾶς διὰ τούτου ἀπαλείφω, καὶ προσκαλούμενος εἰς πλείονα ἀγάπην καὶ διαθέσιν ἐμβλαλλόμενος καὶ ὑψηλοῦς καὶ τελείους ἀπεργαζόμενος. «Πᾶς γὰρ ὅστις ὁμολογήσῃ [φησὶν ὁ Σωτῆρ] ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.» Ἀλλ' ἐπεὶ πολλοὶ πολλαχόθεν καὶ διάφοροι τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροὶ ἐπιφύονται καθ' ἡμῶν, καὶ προδότης τῆς εὐσεβείας κατεξάνιστανται τῶν ὑγιαίνοντων καὶ ὀρθῶν δογμάτων τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως, οἵτινες καὶ τεχνάσμασιν ἀπατηλοῖς καὶ σοφιστικαῖς κομμηχανίαις οὐ πύονται τοὺς ἀπλουστέρους τοῦ ἡμετέρου γένους παραδιδάσκοντες, καὶ σατανικαῖς ὑποκρίσει διαφθείροντες, καὶ παρενσπεύροντες τῇ καλῇ γεωργίᾳ καὶ φυτείᾳ τοῦ Χριστοῦ τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ ζιζάνια τῶν αἵρέσεων καὶ τὰς σχισματικὰς φλυαρίας, ἵνα μὴ ἐξαπατῶνται οἱ ἡμέτεροι ὑπὸ τῶν τοιοῦτων κακοτεχνιῶν, μηδὲ λανθάνωσιν αὐτοὺς αἱ παγίδες τῶν ἐναντίων, δεῖν ἔγνωμεν ἐκθεσιν ποιήσασθαι γενικὴν καὶ περιληπτικὴν καὶ κεφαλαιώδη τῶν ἱερῶν δογμάτων, ὄρων τε καὶ κανόνων καὶ παραδόσεων τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅσα τε φρονεῖ καὶ παρέλαβε καὶ ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, καὶ ὅσα πιστεύειν τῇ

ψυχῇ, τῷ νῷ καὶ τῇ καρδίᾳ καὶ ὁμολογεῖν τῷ στόματι παρρησίᾳ ἀναγκαίως ὀφείλουσιν οἱ τοῦ ἡμετέρου γένους ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ, καὶ ταῦτα ῥητῶς καὶ [εἰ]δικῶς καταγράψαι ἐν τῷ παρόντι καὶ ἰδίαις ἡμῶν ὑπογραφαῖς συνοδικαῖς κατασφραλίσασθαι καὶ βεβαιώσασθαι, ὅπως αὐτὰ ἀναγινώσκοντες καὶ συνιέντες καλῶς καὶ ἀποδεχόμενοι καὶ τούτοις ὡσπερ τινὲς στάθμη καὶ κανόνι ἀκριβεστάτῳ ἀφορῶντες καὶ προσέχοντες πᾶσαν σχολιὰν καὶ ἀπάδουσιν καὶ ἐναντίαν διδασκαλίαν ἀποστρέφεσθαι καὶ ὡσπερ ἐν γαληνῷ πλείοντες λιμένι τῇ τῶν δογμάτων ὀρθότητι καὶ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ τὸν βίον αὐτῶν μετ' ἀσφαλείας κατευθύνωσι, καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐπιτύχωσι.

§ β'. Πρῶτον μὲν οὖν ὀφείλει ἅπας εὐσεβὴς, ὀποιῶς ἂν εἴη τάξεως ἢ βαθμοῦ, εἴτε δηλαδὴ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου ὑπάρχει, ἢ τῶν κατελιγεμένων τῷ ἐκκλησιαστικῷ κλήρῳ, ἢ τῆς τῶν λαϊκῶν καὶ τῶν ἰδιωτῶν τάξεως, μικρὸς ἢ μέγας ἄρχων ἢ ἀρχόμενος πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν καρδίᾳ καὶ στόματι τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν καὶ ἅγιον σύμβολον τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως, τὸ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διὰ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνηχήσεως συντελεσθὲν εὐσεβοφρόνως καὶ ἀπαρτισθὲν, ᾧ τινι χρῆται ἢ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικὴ καὶ ἀναταλικὴ Ἐκκλησία, ὁμολογοῦσα καὶ διδάσκουσα καὶ προ[σ]φέρουσα αὐτὸ χωρὶς προσθήκης ὅλης τινὸς ἢ ἀφαιρέσεως ἢ μεταποιήσεως μέχρι κεραίας μιᾶς, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ λέξεως τοιοῦτο.

§ γ'. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, ὄρατων τε πάντων, καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἓνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπίσαντα· σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα· καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς· καὶ ἀνεληθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ, καὶ ἰσῶ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν· καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἀμήν.

§ Δ'. Δεύτερον· σέβασθαι καὶ ἀποδέχεσθαι Οἰκου-
μενικάς σεπτὰς Συνόδους μόνον ἑπτὰ· καὶ ὁμολογεῖν
τὰ ἐν αὐταῖς πνευματοκινήτως ὀρισθέντα, καὶ τυ-
πωθέντα· Ἦν Πρώτη, ἐστὶν ἡ ἐν Νικαίᾳ, τὸ πρῶτον
συγκροτηθεῖσα, τὴν ἄθειον τοῦ Ἀρείου αἵρεσιν κατα-
βάλλουσα. Δευτέρα, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ
πρῶτον, κατὰ τοῦ πνευματομάχου Μακεδονίου συν-
αθροισθεῖσα. Τρίτη, ἡ ἐν Ἐφέσῳ, Νεστόριον τὸν δυσ-
σεβῆ καθιροῦσα. Τετάρτη, ἡ ἐν Χαλκηδόνι, Εὐτυχῆ
καὶ Διόσκουρον περιτρέπουσα. Πέμπτη, ἡ ἐν Κων-
σταντινουπόλει, τὸ δεύτερον, ἐν ἧ ὁ τῆς ρηθείσης ἐν
Χαλκηδόνι Συνόδου ὅρος ἀνακεκαίνισται. Ἑκτη, ἡ ἐν
Κωνσταντινουπόλει, τὸ τρίτον, Μονοθελήτας διώ-
κουσα. Ἑβδόμη, ἡ ἐν Νικαίᾳ, τὸ δεύτερον, τοὺς εἰ-
κονοκλάστῃς συντρίβουσα. Τὰς δὲ [πρὸς ταύτας]
οἰκουμενικάς λεγομένας συνόδους, ἤτοι τὴν ἐν Φλω-
ρεντίᾳ καὶ τὴν ἐν Τριδέντῳ μηδαμῶς ἀποδέχεσθαι.
Πρὸς δὲ ταῖς ρηθείσαις ἑπτὰ ἀποδέχεσθαι καὶ τὰς
τοπικάς συνόδους, τὰς κατὰ Θεοῦ χάριν, ἐν διαφό-
ροις καιροῖς πρὸς βεβηλώσιν τῆς ἀληθείας καὶ εὐαγ-
γελικῆς πολιτείας συναθροισθείσας, καὶ μετὰ πάσης
εὐλαβείας στέργειν, καὶ πείθεσθαι πᾶσι τοῖς διορι-
σθεῖσι καὶ παραδοθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν.

§ ε'. Τρίτον, στέργειν καὶ ἀποδέχεσθαι, καὶ πάσας
τὰς ἐκκλησιαστικάς παραδόσεις ἐγγράφους τε καὶ
ἀγράφους, καθὼς αὐτὰς ἡ Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ
ἐκκλησία ἄνωθεν ἔτι ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων παρ-
έλαβε, καὶ διεδέξατο, καὶ ἐνεργεῖ, καὶ φυλάττει ἀ-
παρατρέπτως μέχρι τῆς σήμερον.

§ ς'. Τέταρτον, ὁμολογεῖν, καὶ ἀποδέχεσθαι εὐ-
σεβοφρόνως τὰ ἑπτὰ θεῖα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια·
ἅτινα εἰσὶ· τὸ ἅγιον βάπτισμα, τὸ ἅγιον μῦρον, ἡ
ἅγια λειτουργία, ἡ ἱερωσύνη, ὁ νόμιμος γάμος, ἡ
μετάνοια, καὶ τὸ εὐχέλαιον· καὶ ταῦτα τιμᾶν, καὶ
γεραίρειν μετὰ πάσης πίστεως, καὶ εὐλαβείας, ὡς
ἀναγκαίως συντελοῦντα εἰς τὴν ψυχικὴν ἡμῶν σω-
τηρίαν, ὧν τινων τὴν ἐνεργεῖαν, κοινωνίαν τε, καὶ
μετουσίαν, τοῦ ἁγιασμοῦ τε, καὶ τῆς χάριτος αὐ-
τῶν, ἀποδέχεσθαι, καὶ σέβασθαι κατὰ τὸν τύπον,
καὶ τὴν τάξιν τὴν ἐνεργουμένην, καὶ φυλαττομένην
ἐν τῇ ἀνατολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ· καὶ ταῦτα
μὲν εἰσὶ τὰ γενικῶς καὶ καθόλου πιστεῦσθαι καὶ ὁ-
μολογεῖσθαι ὀφείλοντα πρὸς τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθο-
δόξων χριστιανῶν. Ἰδίως δὲ, καὶ ἀνεπτυγμένως, καὶ
σχετικῶς, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀντιθέτως, ὅσον πρὸς τὰς
κατεχούσας, τό γε νῦν ἔχον τὴν οἰκουμένην, ἐν πολ-
λοῖς τε καὶ διαφόροις τῆς γῆς μέρεσιν εὕρισκομένας
καὶ διεσπαρμένας αἵρέσεις, καὶ νεωτερισμοὺς καὶ
σχίσματα, εἰς τε ἀποφυγὴν καὶ ἀποστροφὴν τῆς
ἀπ' αὐτῶν προερχομένης ψυχοφθόρου βλάβης, ὀφεί-
λουσιν ἔτι ὁμολογεῖν οἱ πιστοί.

§ ζ'. Πέμπτον, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ μόνου

τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἀλλ' οὐ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.
Τοῦτο γὰρ τῆς τῶν Λατίνων ἐστὶ προσθήκης καὶ
κλινοτομίας, ἣν ὡς ἄδικον καὶ σκανδάλων πρόξενον
καὶ ἀποβεβλημένην ὑπὸ τῶν ἱερῶν συνόδων καὶ τῶν
ἁγίων πατέρων ὀφείλουσι καὶ αὐτοὶ ἀποστρέφασθαι.
Τοῦτο μὲν, ὅτι, οὐκ ἔξεστιν οὔτε λέξιν ἢ συλλαβὴν,
ἢ ἰῶτα ἢ, προσθεῖναι τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, τοῦτο δὲ,
ὅτι μόνος ὁ Πατὴρ ἐστὶν αἰτία καὶ ἀρχὴ τῆς ἐν υἱῷ
καὶ ἁγίῳ πνεύματι Θεότητος, τοῦ μὲν υἱοῦ, διὰ
γεννήσεως, τοῦ δὲ πνεύματος τοῦ ἁγίου δι' ἐκπο-
ρεύσεως· ὁ δὲ υἱὸς, ἀναρχος μὲν, ὡς ἄχρονος, οὐκ
ἀναρχος δὲ, ὡς ἀρχὴν καὶ ρίζαν τὸν πατέρα ἔχων,
ἐξ οὗ καὶ ἀιδίως γεννᾶται. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐκπορευόμενον, συνἀναρχον μὲν
ἐστὶ τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ ὡς ἄχρονον, οὐκ ἀναρ-
χον δὲ ὡς καὶ αὐτὸ ρίζαν καὶ πηγὴν ἔχον τὸν Πα-
τέρα, οὐχ ὡς γεννητὸν ἀλλ' ὡς ἐκπορευτὸν, ἀδιαί-
ρετον τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἐκ τοῦ Πατρὸς
τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐκπορευτῶς, καὶ ἐν υἱῷ ἀναπαυό-
μενον, μὴ συννενοουμένου τοῦ υἱοῦ ὡς αἰτίου τῆς τοῦ
πνεύματος ὑπάρξεως καθ' οἷονδήτινα τρόπον.

§ η'. Ἑκτον, πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν τὴν μυστι-
κωτάτην καὶ πανίερρον τῆς ἱεράς λειτουργίας καὶ ἀ-
ναμιάκτου θυσίας τελετὴν καὶ εὐχαριστίαν γινομένην
εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίως σφραγιασθέν-
τος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τελείσθαι τόνδε τὸν τρόπον.
Ἄρτον μὲν ἐνζυμον προσφέρεισθαι, οἶνον δὲ σὺν ὕδατι
ζέοντι τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ ἐμβάλλεσθαι, καὶ μεταβάλ-
λεσθαι ὑπερφυῶς, τὸν μὲν ἄρτον εἰς τὸ ζωαρχικὸν
δεσποτικὸν ἐκεῖνο σῶμα, τὸν δὲ οἶνον εἰς τὸ τίμιον
αὐτοῦ αἷμα ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος, διὰ τῆς
ἐντεύξεως καὶ ἐπικλήσεως τοῦ ἱερέως, ἐπιστηριζο-
μένης τῇ θυνάμει τῶν κυριακῶν λογίων, οὐ μὴν δὲ
τελειοῦσθαι ἐν τῷ «λάβετε, φάγετε,» καὶ τοῖς λοι-
ποῖς, οὐδὲ ἐν τῷ «πίετε ἐξ αὐτοῦ» ὡς οἱ Λατῖνοι
φρονοῦσιν. Ἐν γὰρ τῇ δεήσει τοῦ ἱερέως ἐδιδάχθημεν
γίνεσθαι τὴν τελείωσιν τοῦ μυστηρίου τούτου, καὶ ἐν
τοῖς ἐκφωνουμένοις ὑπ' αὐτοῦ ῥήμασι, δηλαδὴ·
«ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χρι-
στοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα
τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ
ἁγίῳ» καθὼς οἱ τὰς ἱεράς λειτουργίας συγγράψαν-
τες ἐνδοξοὶ τε Ἀπόστολοι καὶ πνευματέμφοροι πα-
τέρες ἠρμήνευσαν καὶ παραδεδώκασι καὶ ἐκ τῆς ἐκεί-
νων θεοσόφου διδασκαλίας περιῆλθεν ἡ τοιαύτη πα-
ράδοσις εἰς ἡμᾶς τε καὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίαν· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὑποδειγματος αὐτοῦ τοῦ κυρίου,
εὐξαμένου πρῶτον, καὶ ἐντειλαμένου τοῖς μαθηταῖς
«τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» σαφῶς πα-
ριστάνεται. Τοιγαροῦν, ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἱερέως
καθομολογοῦμεν τελειοῦσθαι τὸ ἀνέκφραστον ἐκεῖνο
μυστήριον, εἰκαί τε ἀληθῶς καὶ οὐσιωδῶς πιστεύον

μεν αὐτὸ τὸ ἐμφυχον καὶ τεθεωμένον σῶμα, καὶ αὐτὸ τὸ ζωοποιὸν αἷμα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ὅλον ἀπαθῶς παρὰ τῶν μεταλαμβάνοντων ἐσθιόμενον, καὶ ἀναιμάκτως θυόμενον, οὐ ἐν τῇ μεταλήψει καὶ κοινωνίᾳ, εἰ καὶ ἐπὶ θατέρῳ μόνον εἶναι ὅλον καὶ τέλειον τὸν Χριστὸν εἶναι ἀνευδοιάτως πιστεύομεν, ὅμως κεχωρισμένως λαμβάνεσθαι παρὰ πᾶσι τοῖς πιστοῖς, ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς ἐν ἑκατέρῳ τῷ εἶδει παρελάθωμεν κατὰ ἀρχαίαν περάδοσιν ἐπικρατήσαν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ μὴ ἐπὶ θατέρῳ μὲν οἱ λαϊκοὶ, ἐν ἑκατέρῳ δὲ οἱ ἱερεῖς, ὡς καὶ τοῦτο οὐ καλῶς καινοτομεῖται τοῖς Λατίνοις ἢ τινος μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, εἰς αὐτὸ τὸ δεσποτικὸν σῶμα καὶ αἷμα παραστατικὴν καὶ ἀκριβέστατα ἐμφαντικὴν καὶ σημαντικὴν ὁμολογεῖν ὀφείλουσιν καὶ ἀποδέχεσθαι οἱ πιστοὶ τὴν λέξιν τῆς μετουσιώσεως, ἣν καὶ ἡ καθόλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ὡς προσφύεστατα παραστατικὴν τοῦ μυστηρίου τούτου κέχρηται καὶ ἀποδέχεται. Τὸ δὲ διὰ τῶν ἀζύμων ἔθος ὡς ὑστερογενὲς καὶ νεωτερικὸν ἀποποιεσθαι, ἀποδέχεσθαι δὲ τὴν διὰ τοῦ ἐνζύμου ἱεράν μυσταγωγίαν, ἣτις ἀνωθεν ἐπεκράτησεν ἐν τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ.

§ θ'. Ἐβδομον, τὸ λεγόμενον παρὰ Λατίνοις καθηκτικὸν πῦρ, ἦτοι κόλασιν προτέραν τοῖς ἀποιομένοις πρὸ τῆς κοινῆς κρίσεως, οὐδόλως ἀποδέχεσθαι καὶ φρονεῖν, ἀλλ' ἠγεῖσθαι μὲν ὀδυνᾶσθαι ἐν τόποις ζοφεροῖς, καὶ ἀπαρκλητῶς, ὡς ἐν εἰρκτῇ κατεχομένης τὰς τῶν ἡμαρτηκότων ψυχὰς τὴν τελευταίαν ἀναμενούσας ἀπόφασιν ἀδικήστου κριτοῦ, ὡς περ τὰς τῶν δικαίων ἐν τόποις φωτεινοῖς καὶ ἀνέσεως ὑπαρχούσας ἀπεικδέχεσθαι τὴν μακαρίαν μετὰ τῶν ἀσωμάτων ἀπόλαυσιν· παρέχειν δὲ ἄνεσιν καὶ παρηγορίαν τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ φόβου τοῖς ἐν μετανοίᾳ ἀτελῶς ὅμως ἀποβιώσασιν τὰς ὑπὲρ αὐτῶν γινομένης εὐποιίας καὶ ἱεράς προσευχάς, καὶ μάλιστα τὰς ἀναιμάκτους θυσίας ὑπὲρ ἐκείνων Θεῷ προσφερομένης, εἰ γε μόνον ὀρθῇ τῇ πίστει τῶν τῆδε μετέστησαν, καὶ μετανοίᾳ κἄν τῷ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσαντο· καρτερικῶς δὲ ὅλως πυρὶ προσομιλεῖν τὰς τῶν ἀποιομένων ψυχὰς, καὶ δι' αἰκισμάτων καὶ βρασάνων καθαίρεσθαι, ὠρισμένοις τε καὶ καιροῖς καὶ ὠρισμέναις εὐποιίαις κατὰ βουλήν ἀνθρώπου κεκαθαρμένας οὕτως τοῦ πυρὸς ἀπαλλάττεσθαι, τοῖς εὐσεβῶς φρονούσιν οὐδόλως χρὴ πιστεύεσθαι. Ἐν χειρὶ δὲ Θεοῦ κείσθαι μᾶλλον πάσας ἀπλῶς, καὶ κατὰ τὴν δικαίαν καὶ φιλόανθρωπον αὐτοῦ εὐδοκίαν τὰ πρὸς ἄνεσιν καὶ δεινῶν ἀπαλλαγὴν αὐταῖς οὕτως οἰκονομεῖσθαι χρὴ δοξάζειν, ἐπικαμπτομένου ἀναμφιβόλως τοῦ κυρίου ταῖς πολλαῖς ἰκεσίαις.

§ ι'. Ὅγδοον, περὶ δὲ τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαύσεως οὕτως πιστεύειν χρὴ, ὅτι τὴν δευτέραν τοῦ κυρίου

παρουσίαν εἰς τελείαν καὶ πληρεστάτην δόξαν τε καὶ μακαριότητα οἱ ἅγιοι περιμένουσιν ἐν τῇ μετὰ σώματος ἀναστάσει, νῦν δὲ ἄνευ σώματος μέχρι τῆς παγκοσμίου ἐκείνης ἀνταποδόσεως ἀπολαύουσιν ἐν μέρει τῆς μακαριότητος. Οὐ γὰρ ἦττον θεωρεῖται τὸν Παῦλον ἐν οὐρανῷ μετὰ πνεύματος ἢ ὅτε μετὰ σώματος παρ' ἡμῖν ἐνδημῶν ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, ἢ ὅτε Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετὰ τῶν Ἀποστόλων ἐν Θαβωρίῳ τοῦ ἀπίστου καὶ θειοτάτου κατετρήφον φωτός· ὥστε θερρόντως ἂν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου, καὶ πάντες οἱ κατ' ἐκείνον γινόμενοι τοῦ Χριστοῦ ἐρχεται προσφωνοῖεν, ἐπιθυμῶ ἀναλύσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι.

§ ια'. Ἐννεκτον· τὸ θειότατον φῶς τῆς ἐν τῷ Θαβωρίῳ ὄρει μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ὁμολογεῖν ὀφείλουσι μὴ κτίσμα εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἀπλῶς τοῦ Θεοῦ· οὐδεὶς γὰρ πώποτε Θεοῦ φύσιν καὶ οὐσίαν εἶδεν ἢ ἐξηγόρευσεν, ἀλλ' ἄκτιστον καὶ φυσικὴν ἔλλαμψιν καὶ ἐνέργειαν δι' αὐτῆς προῖοῦσαν τῆς θείας οὐσίας, οὐχ ὅλην δὲ αὐτοῦ τὴν θείκην δόξαν τοῦ θεανθρώπου ἀναδείξαντος, ἀλλὰ καθόσον ἠδύναντο ἰδεῖν οἱ μαθηταί, ὧν καὶ φειδόμενος οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ὁ [Σωτῆρ] *) τῆς ἀθεάτου βασιλείας τὴν τελείαν θείκην αὐτοῦ δόξαν, ὅπως μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὸ ζῆν ἀπολέσωσι.

§ ιβ'. Δέκατον· τὴν κοινὴν χάριν πατρὸς, υἱοῦ, καὶ πνεύματος, καὶ τὸ φῶς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καθ' ὃ καὶ οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς προῦπέδειξεν ἐπ' ὄρους λάμπας, καὶ ἀπλῶς πᾶσαν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τῆς τρισυποστάτου Θεότητος, καὶ πᾶν τὸ διαφέρον ὅπως οὖν τῆς θείας φύσεως ἄκτιστα εἶναι ὁμολογεῖν, ἅτε μηδενοῦ ὄντος προσφάτου τῶν τῷ Θεῷ προσόντων φυσικῶς.

§ ιγ'. Ἐνδέκατον, οὐδεμίαν ἄλλην ἠντιναοῦν κεφαλὴν ἀποδέχεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰ μὴ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μόνον κατὰ πάντα δοθέντα τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ θεμέλιον τὸν αὐτὸν, κατὰ τὸν μακάριον Ἀπόστολον, φάσκοντα· «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας.» Τὸν δὲ πάπαν Ρώμης ἠγεῖσθαι τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέλος ὄντα ὑπόκεισθαι ταῖς συνόδοις, καὶ ὡς δυνάμενον ἀμαρτῆσαι (οὐ μόνον ὡς ἄνθρωπον ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπ' αὐτῆς τῆς καθέδρας διδάσκοντα) τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, κρίνεσθαι τε ἀνακρίνεσθαι καὶ διορθοῦσθαι, καὶ παιδείαις ἐκκλησιαστικαῖς ὑποβάλλεσθαι, ὅτε τύχοι ἂν πταῖσαι ὑπὸ τῆς ἱεράς συνόδου, ὡς μέρος ὢν, ἀλλ' οὐ κεφαλὴ τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦτο δὲ ὀπηνίκα συμφρονῇ τοῖς λοιποῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις ἐν τοῖς περὶ εὐσεβείας καὶ πίστεως λόγοις καὶ τὰ αὐτὰ δα-

ξάζων ἢ δόγματα τῆ καθόλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οὐ μὴν δὲ ὅταν σχισματικὸς ἐστί, καὶ ξένα καὶ ἄλλότρια καὶ ἀπάδοντα τῆ εὐσεβείᾳ φρονῆ. Τότε γὰρ εὐδ' ὡς μέρος αὐτὸν ἀποδέχεσθαι χρή' ὅσα δὲ ὑπέρογκα καὶ φορτικά ἀρχήματα προσοικειοῦσιν αὐτῇ τινές, τὸ εἶναι δηλαδὴ ὑπεράνω κανόνων καὶ νόμων, καὶ τὸ ἀπταιστον καὶ ἀναμάρτητον καὶ τὸ πάντα τοὺς ἄλλους ἀρχιερεῖς αὐτῷ ὑποκείσθαι, καὶ αὐτὸν μόνον ἐπίτροπον εἶναι ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ καθολικὸν εἰς πάντα, καὶ πάντα, καὶ κεφαλὴν δρατὴν ἀντὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅσα τούτοις συγγενῆ, καὶ παραπλήσια λῆρον ἠγείσθαι μακρὸν, καὶ κολακείας ψυχοβλαβοὺς ἐφευρέματα, καὶ ἠπαταιμένης διανοίας μνήματα.

§ ιδ'. Δωδέκατον, τὴν θείαν Γραφὴν ἀποδέχεσθαι κατ' ἐκείνον τὸν νοῦν, ὃν ἐκράτησε καὶ κρατεῖ ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἧς τινος ἐστὶ διακρίναι περὶ τῆς ἀληθινης ἐννοίας, καὶ ἐρμηνείας τῶν θείων Γραφῶν, καὶ κατὰ τὴν σύμφηρον συμφωνίαν τῶν ἁγίων Πατέρων ἐκλαμβάνειν, καὶ ἐρμηνεύειν τὰ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς νοήματα, οὐ μὴν ἔξ καθῶς ἢ [μερικῆ] Ῥωμαϊκῆ (†) Ἐκκλησία ἐρμηνεύει αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν αἰρετικῶν παρεξηγήσεις, καὶ ἀπροσφύλους ἐρμηνείας τῶν ἱερῶν λογίων ἀποστρέφειν τέλειον,

§ ιε'. Δέκατον τρίτον, τὴν ἐξουσίαν ὑπὲρ τῆς ἀφρέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἣν ἐγγράφως διδομένην τοῖς εὐσεβέσιν ἡ μὲν Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ὀνομάζει συγχωροχάρτια, Λατῖνοι δὲ ταῦτα καλοῦσιν Ἰντουλγκέντζας ὁμολογεῖν διδασθαι μὲν παρὰ Χριστοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὴν αὐτῶν χρῆσιν τοῖς πιστοῖς σωτηριωδέστατην εἶναι καταφυγὴν' διδασθαι μὲν τοι τὰ τοιαῦτα συγχωροχάρτια ἐν ὅλῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρὰ τῶν τεσσάρων ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων φειδομένως μὲν τοι καὶ μετὰ πνευματικῆς ἐπικρίσεως, καὶ οἷς περ δεῖ, καὶ ὅτε δεῖ, καθῶς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐν ταῖς τοιαύταις ὑποθέσεσιν ἀκριβῶς παρατηρεῖ, οὐχὶ δ' ὡς ἡ τῶν Λατίνων, καὶ ἐν τούτοις προχωρεῖ ἄλογος ἐλευθεριότης καὶ κατάχρησις, ἐξ ἧς ὅσα κακὰ ἠκολούθησαν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδένα λείληθε τῶν ἀπάντων· τὸ δὲ λέγειν, ἀπακεκληρωμένως ἔχει[ν] (††) τὴν ἐξουσίαν τοῦ διδόναι ταῦτα μόνον [τὸν] Ῥώμης [πάπαν] (†††) ψεῦδος ἐστὶ προφανές καὶ τῆς τῶν Λατίνων ἀτόπου καινοτομίας.

§ ις'. Δέκατον τέταρτον, τὴν τῶν εἰδωλοθύτων καὶ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πνικτοῦ μετάληψιν ἀπηγορευμένην εἶναι, καὶ κεκωλυμένην, καθῶς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ἀπηγόρευται, καὶ κεκώλυται, καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἔχειν τὸ κῆρος καὶ τὴν ἰσχύν,

καὶ ἐπικρατεῖν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν τούτων ἀποχὴν. Τὸ δὲ ὑπότινων κακῶς λεγόμενον φυλάττεσθαι μόνον τὴν τούτων ἀπαγόρευσιν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν ἦν ἡ περὶ τούτων διχονία μεταξὺ Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων, ἥδη δὲ τῆς αἰτίας πεπυμένης, δεῖν πεπαύσθαι καὶ τὸ ἀποτελεσμα, καὶ ἀκώλυτον εἶναι δῆθεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ὡς ψεῦδος προφανές, καὶ πάσης γέμον κκοηθείας, καὶ ἐπισφαλῶς ἐρμηνευόμενον ἀποστρέφειν.

§ ιζ'. Δέκατον πέμπτον, τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου τὸν δεσμὸν ἀδιάλυτον εἶναι, κατὰ τὸ «Ὁὗς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.» Εὐλόγου δὲ καὶ νομίμου αἰτίας καὶ περιστάσεως ὑπόσεως εἰς χωρισμὸν, καὶ διάλυσιν, καὶ ἐξ ὧν οἱ ὀϊοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ κανόνες τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ εὐσεβῶν βασιλέων αἱ νεαραὶ καὶ τὰ θεσπίσματα ῥητῶς διωρίσαντο, καὶ ἀπηριθμήσαντο κεφαλαίων καὶ αἰτιῶν, συγχωρούντων κατὰ νόμους τὴν διάζευξιν τοῦ ἀνδρογύνου, δύναται ὁ ἀνὴρ νομίμως χωρισθῆναι μόνον τῆς γυναικός· εἰ δὲ φωραθῆ ἡ γυνὴ μοιχευομένη, δύναται ὁ ἀνὴρ μετὰ τὴν ἀπ' ἐκείνης διάζευξιν, καὶ εἰς ἄλλον συνελθεῖν γάμον ἀνεπιλήπτως, κατὰ τὴν δεσποτικὴν τοῦ Σωτῆρος ἀπόφασιν, τὴν, παρεκτός λόγου πορνείας, ἀποφαινομένην· κἄν καὶ περὶ τούτου κακῶς φρονούντες οἱ Λατῖνοι ἄλλα παρὰ ταῦτα διδάσκουσιν.

§ ιη'. Δέκατον ἕκτον· κεφάλαιον δ' ἐπὶ πᾶσι δόγμασι τε καὶ διδάγμασι τοῦτο ἐπισφραγίζομεν ἀσφαλῶς πιστευόμενον τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν ἄνωθεν αἰεὶ ὀρθοδοξίᾳ διαπρέπουσαν καὶ εἰς τὸ διηνεκές διαλάμπουσαν, καὶ συγκροτουμένην κανόνσι τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἐπτὰ οἰκουμηνικῶν συνόδων καὶ τῶν λοιπῶν τοπικῶν ἐτι δὲ καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, συμφωνοῦσαν καὶ συμφρονοῦσαν διόλου ἐκείνοις, μήτε ποτὲ πεπλανῆσθαι, μήτε ποτὲ πλανηθῆσθαι, ἀλλ' αἰεὶ ἀσφαλῶς ἐστηκέναι, ἐρειδομένην ἐπὶ πέτρᾳ ἀσφαλοῦς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θεσπεως· διὸ χρή τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς πάντα τὰ παραδοθέντα καὶ σαφηνισθέντα ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας ὁμολογεῖν καὶ ἀποδέχεσθαι· καὶ δογματίζειν ἢ δογματίζει, καὶ δοξάζειν καὶ φρονεῖν ἢ φρονεῖ καὶ δοξάζει· πάντα δὲ τὰ ἐναντία αὐτῷ καὶ τὰ σχίσματα καὶ τὰς οἰαςδηποτοῦν αἰρέσεις τὰς καταδικασθείσας καὶ ἀποβληθείσας καὶ ἀναθεματισθείσας ὑπ' αὐτῆς καὶ τοὺς εὐσεβεῖς ὡσαύτως καταδεικάζειν ταῦτα. ἀποβάλλειν τε καὶ ἀναθεματίζειν καὶ ἀπομνησθαι· τοὺς δὲ ἄλλως φρονούντας ἢ τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ μὴ συμφρονοῦντας, ἢ τὴν ὀρθοδοξίαν ταύτης διαβάλλοντας, ἢ τὰ νόμιμα αὐτῆς καὶ ἔθιμα συκοφαντοῦντας, ἢ τῆς κοινωνίας αὐτῆς ἀποσχισμένους ἀποκηρύττειν καὶ ἀποβάλλειν.

§ ιθ'. Ταύτην τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας

σίας, ἣν ἐλέω Θεοῦ νῦν ὁμολογεῖ καὶ ἀποδέχεται ἡ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ καὶ Λιβύῃ καὶ τοῖς ὑπερβορείοις μέρεσι θεοφροῦρητος Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ συγκροτούμενη παρὰ τῶν θεοπροβλήτων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἰεροσολύμων καὶ τῶν αὐτοκεφάλων ὑπερίμων ἀρχιεπισκόπων καὶ τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ παντὸς τοῦ κατ' αὐτὴν ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου καὶ τάγματος, ἧς ἔξωθεν οὐδεὶς δύναται σώζεσθαι· κἀγὼ ἐν τῷ πρῶντι ὁμολογῶ (οὕτω γὰρ ὀφείλει λέγειν, καὶ παρρησίᾳ κηρύττειν ὁ τὸ ἡμέτερον ἀμώμητον σέβας ἐπαγγελλόμενος ἔχειν χριστιανὸς) καὶ ἀληθῶς κρατῶ, καὶ ὡς περ ἔγγραφον ἐμὴν ὁμολογίαν, ἐπὶ ἀνθρώπων μὲν ἐκφωνουμένην, ἐπ' ἀγγέλων δὲ καὶ τοῦ ἀοράτου Θεοῦ σφραγιζομένην, καὶ ὁμνῶ καὶ διαμαρτύρομαι ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀγίας καὶ μακαρίας Τριάδος καὶ κατὰ τῶν φρικτῶν καὶ ἁγίων τοῦ Χριστοῦ Εὐαγγελίων οὕτως ἔχειν με εὐκρινῶς τῆ διανοίᾳ, οὕτω πιστεύειν με ἀπλάστῃ τῆ καρδίᾳ, οὕτω διαφυλάττειν με πάσις ταῖς δυνάμεσιν, ἀκεραίαν, ἀπαραχάρακτον, ἀπαράβατον, ἀμετάθετον, ἀδιάβλητον, ἀνυπόκριτον, ἐν ταῖς πλαξὶ τῆς καρδίας μου εἰς βάθος ἐντυπωμένην καὶ ἐγκεκολαμμένην στεγανώτατα γράμμασιν ἀνεξάλειπτους μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς ὑπὲρ τε τῶν ὀρθῶν δογμάτων, εἰ καὶ δεῖται με τὸ ἴδιον αἷμα προχέαι οὐ φείσομαι πεπορθῶς ἐπὶ τῷ ἐνδυναμοῦντί μοι Χριστῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

§ κ'. Τοιαύτης τοιγαροῦν οὕσης τῆς καθαρῆς καὶ ὑγιαίουσης καὶ τελείας ὁμολογίας τῆς πίστεως τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καὶ οὕτως ὀφειλούσης καὶ τῆ καρδίᾳ πιστεύεσθαι καὶ τῷ στόματι ὁμολογεῖσθαι, καθὼς ἐξετέθη καὶ διωρίσθη ἐν τῷ πρῶντι, ὀφείλουσι κατὰ χρέος ἀπαρκίτητον πάντες οἱ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἔχειν ἐπαγγελλόμενοι χριστιανοί, εἴτε τοῦ ἡμετέρου γένους ὄντες ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετρέφθησαν ἐκ παιδός ἐν αὐτῇ καὶ ἐπέμεινον μέχρι τέλους αὐτῆς, εἴτε ἐπηρεῖα τοῦ μισοκάλου δαίμονος παρατραπέντες ὁπῶσποτε καὶ ἐξαπατηθέντες ταῖς τῶν σχισματικῶν καὶ αἰρετικῶν πανουργίαις καὶ μηχαναῖς καὶ ἀπάταις τῆς τοιαύτης ὁμολογίας ἐξέκλιναν, καὶ, ἢ πολλὰ, ἢ ὀλίγα, ἢ μικρὸν, ἢ μέγα, ἢ ὅλως μίαν κεραίαν τῶν ἐμπεριεχομένων αὐτῆς δογμάτων καὶ παραδόσεων ἠθέτησαν καὶ παρέβησαν ἢ μετέβηλον ὁπωσοῦν, ἢ ἔξωθεν τῆς ἡμετέρας αὐτῆς καὶ τῆς τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν δημηγύρεως ὑπάρχοντες βούλονται ἀθαιρέτως προσελθεῖν τῇ χριστιανικῇ πίστει τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ προσκολληθῆναι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, οὕτως ὁμολογῆσαι καὶ πιστεῦναι κατὰ τὸν ἀνωτέρω ὑποδειχθέντα τύπον, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ

ὁμολογίᾳ περιεχόμενα εὐκρινῶς καὶ ἀπαρκειῶτως ἀποδεχέσθωσαν, καὶ πάντες σωθήσονται ἐν Χριστῷ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

§ ιδ'. (†) [μερικῆ]. Ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἡ ἐγκύκλιος ἀποδίδει εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπωνομίαν μερικῆ, ὡς καθολικὴν θεωροῦσα καὶ κηρύττουσα τὴν ἀνατολικὴν μόνον ὀρθόδοξον.

§ ιε'. (††): ἔχει[ν]. Τὸ κείμενον ἔχει ὀριστικὴν ἔγκλισιν [ἔχει], ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὴ μὲν ἀπῆται τὸ μόριον εἶναι, ἀλλὰ τοῦτο ἔλειπεν, διορθώσαμεν αὐτὸ οὕτως [ἔχειν]· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετατρέπη καὶ τὸ ἐξῆς.

§ ιε'. (†††): [Τὸν] Ῥώμης [Πάπαν]. Τὸ χειρόγραφον εἶχε Πάπας· ὅπερ διορθώσαμεν.

§ ιε'. (*): [Σωτήρ]. Ἡμετ. διορθ. ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ φερομένου πατῆρ, ἀνοικταίως· ὁ γὰρ πατῆρ οὐκ ἔδειξε τοῖς μαθηταῖς τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Σωτήρ, δόξαν [ὡς μονογενεὺς παρὰ πατρὸς υἱοῦ].

ΘΗΡΕΣΙΑ ΜΑΡΤΣΜΟΝΤ

ἢ

Ἡ ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 504.)

Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἔκρυπτεν ἡ ὑποφέρουσα σύζυγος τὰς πικρίας τῆς εἰς τοὺς ἀνησύχους γονεῖς τῆς, δὲν ἠδύνατο ὁμως νὰ κρύψη αὐτὰς καὶ ἀπὸ τὴν ἴδιαν τῆς καρδίαν. Ἀφιέρωσεν ἑαυτὴν ἐν ὅλῃ τῇ ὑπερηφανείᾳ τῆς νεανικῆς ὠριότητος εἰς τὴν μελαγχολικωτέραν μοναξίαν, κινουμένη μόνον ἀπὸ ῥωμαντικὴν ἀφοσίωσιν, εἰς ἄνδρα ὅστις ἐφαίνετο ἀποδίδων αὐτῇ ἀγάπην ἐπίσης θερμὴν. Ἐγκατέλειψε καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ τὸ νεανικὸν καὶ λαμπρὸν μέλλον τῆς, καὶ τοὺς πολυπληθεῖς συγγενεῖς τῆς καὶ τὸν σωρὸν τῶν φίλων τῆς, ἔχουσα ἀκλόνητον πεποίθησιν εἰς τὴν μέλλουσαν ἀγαθότητα τοῦ συζύγου αὐτῆς.

«Ὁ λαὸς τοῦ ἐγένετο λαὸς τῆς, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Θεός τῆς.» Περιπαθῶς ἐπίστευεν ὅτι μόνῃ ἢ συναστροφῇ τοῦ θὰ ἀνεπλήρου τὰ πάντα καὶ θὰ ἀντέμοιβε πᾶσαν θυσίαν, ὅτι μακρὰν τοῦ κόσμου θὰ ἀφιέρωνε μέρος τοῦ χρόνου τοῦ πρὸς καλλιέργειαν τοῦ νοός τῆς, καὶ ὅτι θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἀφοσίωσιν τῆς χορηγῶν αὐτῇ ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψιν.

Ἦτο ὁμως καταδικασμένη νὰ ἴδῃ διαψευδομέναν πικρῶς τὰς ἐλπίδας τῆς παρ' ἐκείνου εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν ἀφιέρωσει ὅλην τῆς τὴν καρδίαν. Ἐξυπνήσασα ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς ἀπεριγράπτου ἀμοιβαίας ἀγάπης,